

Mgr. Geda Montvilaitė: *Románové světy Ričardase Gavelise a Milana Kundery: Komparativní analýza*

(disertační práce z oboru Slovanské literatury)

(Vyjádření školitele Mgr. Gedy Montvilaitė k průběhu studia a k disertační práci)

Mgr. Geda Montvilaitė splnila všechny studijní povinnosti doktorského studijního programu a jako závěrečný výstup tohoto studia předložila disertační práci, která dle mého názoru splňuje nároky kladené na práce podstupované k obhajobě.

Mgr. Geda Montvilaitė nastoupila do doktorského studia oboru Slovanské literatury v roce 2011; disertační práci tedy odevzdává k obhajobě v 8. roce studia. Během doktorského studia se kromě pedagogické činnosti na Ústavu východoevropských studií FF UK (výčet širokého spektra odučených kurzů je součástí Autoreferátu práce) zúčastnila i řady tuzemských i mezinárodních konferencí; na některých prezentovala i dílčí výstupy z disertačního projektu. Jeho řešení obnášelo kromě standardních těžkostí i nutnost překonání jazykové bariéry nerodilého mluvčího i badatele vybaveného jinou terminologií a způsobem myšlení o literatuře, než je nynějším standardem v českých zemích, ale i jazykově-oborovou separaci obou složek jejího komparativního projektu – Kundera a Gavelis patří zjevně do zcela jiných kulturních kontextů, a proto jakýkoli výklad v rámci jednoho z těchto kontextů naráží na absenci hlubšího povědomí o druhém z analyzovaných prozaiků. Což se promítá jak do možností uplatnění tématu na různě tematicky koncipovaných konferencích, tak i do omezení spektra publikačních možností, které jsou nastaveny buď na možnost publikovat o Kunderovi, anebo o Gavelisovi, ale nenabízejí společně sdílenou platformu – tedy kromě obecného komparativního tématu. Právě v tomto přednastavení lze ale spatřovat jeden z přínosů práce – ta do českého prostředí vnáší výkladově koncipované povědomí o tvorbě Ričardase Gavelise, a zároveň toto povědomí zprostředkovává na základě komparace s důvěrně známým, byť pro někoho i kontroverzním, čímž tvorba Milana Kundery v českém prostředí bezesporu je.

Disertační práce koncipuje srovnávací metodu na základě předpokladu, že oba autoři vytvářejí žánr označitelný jako intelektuální román, a zároveň že jejich autorské osobnosti (či autorské obrazy) plní v domácích kontextech roli klíčového spisovatele určité éry. Toto srovnání je pak prováděno v rámci široce koncipovaného pojetí intextovosti, jak se etablovalo ve francouzském literárněvědném prostředí od 70. let 20. století. V kontextové oblasti pak komparaci posiluje i využití informací a materiálů Almise Grybauskase, který byl blízkým přítelem Gavelisovým, a zároveň je překladatelem Kunderových románů do litevštiny. V takto nastaveném kontextu je myslím komparace obou autorů oprávněná, stejně jako redukce jejich autorských děl na tu část, kde lze projevy paralelismů i růzností pozorovat nejproduktivněji. Jako funkční a dobře zvolené vnímám i využití teoretických prací Michaela Epsteina o esejsmu.

Práce naplňuje komparativní pojetí jak ve smyslu genetickém, tedy že se věnuje různým zdrojům životních i literárních vlivů na oba autory, tak i v pojetí typologickém. Zde nachází celou řadu paralel, především na rovině motivické, mezi jednotlivými romány Kunderovými a Gavelisovými. Tyto paralely vnímám jako nosné a zajímavé; jsou i adekvátně interpretovány s respektem ke kontextům autorského díla obou autorů, ale i ke kontextům dobovým či žánrovým.

Práce je strukturována poměrně přehledně a logicky, a zároveň – což oceňuji – nevyužívá banální mechanický přístup „jednoho po druhém“, tedy nevěnuje se nejprve zcela a pouze jednomu a poté

druhému autorovi, aby na závěr našla jejich styčné body, ale spíše na základě jednotlivých pojmových rámců vždy zvažuje obě verze provedení, což celý text činí dynamičtějším.

Práci pochopitelně poznamenává zjevná „dvojdmost“ její autorky, umocněná ještě jazykovou přínaležitostí různých zdrojů do zcela různých kulturních a společenských kontextů. To se v negativním smyslu může místy projevat v tom, že autorka občas vysvětluje i pojmy, pojetí a typologie, které snad lze vnímat v českém literárněvědném diskursu jako obecně známé.¹ Zároveň ale je zjevné, že stejný efekt by mělo i překlopení práce do litevského prostředí, byť by se takto jevily pojmy či typologie jiné. Tento rys je nicméně nevyhnutelným efektem dvojdomeho údělu a nepůsobí myslím rušivě, nanejvýš práci dává odér určité exotičnosti. A věřím, že jej vyrovnává fakt, že práce naopak vnáší do hry určité pohledy či výkladová pojetí, jež nejsou v českém kontextu zcela známá a tradovaná, jako jsou již zmíněné teorie Michaela Epsteina.

Práce je myslím podložena dostatečnými zdroji sekundární literatury. V případě Kunderově bere v potaz všechny zásadnější výklady, jichž se mu dostalo v českém prostředí. Tyto výklady využívá a dále rozvíjí, aniž by byly nějak zkreslovány či posouvány, aby to lépe vyhovovalo zamýšleným závěrům. Vzhledem k jazykové pestrosti zdrojů nevidím ani žádný problém v tom, že autorka často využívá překlady do jiných jazyků, než je čeština.

V práci je poměrně dosti překlepů, chyb ve způsobech psaní jmen a dalších edičních prohřešků. I v tomto ohledu se ale domnívám, že bychom je měli vnímat v rámci tolerovatelné normy, protože využití celé řady jazyků kladlo na autorku větší nároky, než tomu bývá u monojazyčných prací.

Domnívám se, že práce splňuje základní parametry kladené na disertační práce na daném oboru, a proto práci k obhajobě doporučuji.

Předloženou disertační práci navrhuji klasifikovat známkou prospěla.

30. srpna 2019

Prof. PhDr. Petr Bílek, CSc.

¹ Takto se z pohledu českého čtenáře nejspíš jeví oba životopisné portréty. Zatímco ten Kunderův se nám může jevit jako zbytečný, protože nevyhnutelně opakuje biografické informace dobře známé, portrét Gavelisův, proporčně i stylem výkladu stejný, se nám může jevit jako cenná opora. Při transferu do litevského prostředí by vyznění textu působilo nejspíš opačně.